О десетогодишњици смрти

МИСЛИ, ЉУДИ И ГРАЂЕВИНЕ

— големи су опус професора, педагога и научника, архитекте Милана Злоковића

Мисли у осами на човека који већ десет година није више са нама и међу нама, као дужна савест у закашњењу, и у огрешењу, оживљавању нестале ликове у новој снази. Новој само зато, што снагу, док нас је присуством снажила, нисмо стигли да сагледамо, нисмо ли зар — били у стању да је сагледамо.

У галерији великих ликова старих професора Капетан-Мишиног здања и Београдског универзитета један од ретких, последњи и трајно млад, свакако је и лик професора београдског Универзитета Милана Злоковића. Не само зато што је као професор и педагог са катедре умео да достојанство научних сазнања, без вулгаризације, угради и у свој практичан опус. У теорији и пракси, на скелама и катедрама науке, Милан Злоковић је научник изворно аутентичних мисли и сазнања, не професор компилатор, квази научни предикатор туђих, историјом већ регистрованих сазнања. Истински професор-научник, саздан и уобличен дуготрајним процесом неуморног стварања и рада, делима и резултатима о којима он сам, о људима својим, никада није говорио, делима која су својом снагом, неизазвано сама о њему говорила.

Доследан какав је у свему био, а такав је могао бити не зато што је младалачки импровизатор, неолговоран па смео, већ зато што је своје младе, свеже погледе и хтења визионарски усмеравао и заснивао на новим научним

МИЛАН ЗЛОКОВИЋ

сазнањима и истински савременим кретањима, он је истински и дубоко познавао старо, превазиђено да би га, не без интимног поштовања и љубави према њему, фанатички подредио новом.

Никада наметљив, као што је ненаметљива а трајне вредности његова довршена и недовршена писана заоставштина, тражен, консултован и позиван као мало који, чинио је част и градио углед школе, када је своје мисли и резултате свог научног рада, излагао и саопштавао скуповима и катедрама истакнутих школа у свету.

Мисли, људи и грађевине — његов су големи опус. Генерације, данас већ и старијих и млађих архитеката, заједно са оним већ афирмисаним, не крију хвалу и задовољство да потичу из школе Милана Злоковића. Школе, која није била занат и поступак преузет од мајстора по подобију његовом, већ школа духа — мисаоних, истраживачких и креаторских провокација, подстицања и тражења. Он није учио како се пројектује већ како се мисли, како се токују размишљања у процесу пројектовања. Он никада није смерао да потчини, засени или обоји личност, индивидуалност и својствени стваралачки нагон оних који су се ројили око њега. А требало је можда, није имао разлога да то не чини. Можда и због тога што није инсистирао на својим следбеницима, већ на „мојим истомишљеницима" како их је, скромно за себе а галантно за њих — називао.

Увиђамо ли тек сада ко је био. Осећамо ли тек сада шта је значио за средину, генерације и друштво. Отишао је а да у својој немарности нисмо стигли да му се довољније одужимо, да му саопштимо колико му дугујемо. Да ли само због тога, што је тихо и скромно, својим круговима, генерацијама и заједници служио, која ето некако није стигла да га заслужног, означи и пригодним орденом, бар оним о шездесетогодишњици, да га позове на свечани пријем одличника. Јер — био је одличник. Да му за живота — макар оним устаљеним и свакодневним формама, препопуларисаним у избору, стави до знања, дужним дугом признања, да га је свесна. Да је његово присуство у нашој оскудној средини било потребно, значајно и корисно. Да његове заслуге, ма колико да му нису биле циљ, нису остале незапажене, нису потцењене — ако већ нису оцењене оценом оних који су за живота оцењени, ознаком која га је мимоишла, коју је и њему за живота требало — упркос његовој скромности упорније наметнути.

А ако је неким мислима покренута савест наше савремености, због дуга који смо остали дужни Милану Злоковићу, не утехе ради за којом осећамо потребу, и без плоча и таштих признања, његово име ће остати присутно у аулама Београдског универзитета, као истакнутог професора, заслужног учитеља и радника, на врховима југословенске архитектуре, у поменику имена на чија ће се дела и непроучену заоставштину, свакако задржати и историја развоја наше архитектонске мисли, и наше културе уопште.

Не због тога што смо му почаст доделили — наметнули, већ због тога што је, и посмртно сагледан, то спонтано и заслужио.

Проф. арх. Станко Мандић

ИМЕНИЦА НА -ЛАЦ

њено. Значи да се у таквим случајевима **л** на крају слога мења у **о**, али остаје у другом падежу множине, дакле — не мења се у **о**. Али почесто читамо и чујемо да се каже: У овој читаоници било је много **читаоца**. Било нас је двадесет **слушаоца**, Од наших **преводиоца** имамо лепе преводе, На ово је деловало много **чиниоца**, Задржано је педесет **таоца**. А све то није добро, јер је требало рећи: **У овој читаоници било је много читалаца, Било нас је двадесет слушалаца, Од наших преводилаца имамо лепе преводе, На ово је деловало много чинилаца, Задржано је педесет талаца.**

Дакле: **један читалац, два читаоца, много читалаца**, један **преводилац**, једном **преводиоцу, преводиоче!** много **преводилаца**; један **руководилац**, с једним **руководиоцем**, с много **руководилаца**; један **чинилац**, два **чиниоца**, пет **чинилаца**, много **чинилаца** и сл. Из тога изводимо познато правило: у промени именица на **-лац** **л** се мења у свим падежима сем другог падежа (генитива) множине, кад остаје глас **л** непромењен (као у првом падежу једнине).

Али од тог основног и јасног правила има појединачних изузетака. Њих просто треба памтити, особито кад неко нема развијено осећање или не води рачуна о ономе како и народ говори у свим крајевима где се говори добрим језиком. Ови изузеци подоста сметају, јер баш они некако утичу да се правило руши, помера, искривљује, а тиме се и језик квари, постаје некњижеван.

Глас **л** чувају у читавој промени именице: **пчелац, пчелца**, једном **пчелцу, много пчелаца; прелац, прелче!, пет прелаца; стрелац, стрелца, стрелцем**, двадесет **стрелаца; телац, телца**, много **телаца**, али множина гласи и **теоци** поред **телци** према **телац** и према **теле; тврдокрилац, тврдокрилцу**, пет **тврдокрилаца, мекокрилац**, много **мекокрилаца**, с једним **мекокрилцем**, једног **мекокрилца** и сл.

Колац има **коца и колца**; у облику **коца** **л** је прешло у **о**, па су два о сажета: **кол-ца — кооца — коца, коцем**, мн. **коци, колаца** (и реће колца, колцем, колчеви, колчевима). Обично се каже, и то препоручујемо: Побио је у земљу два **коца**, а требало је да побије још пет **колаца**.

Крвопилац се у свему колеба; имамо: **Побегао је од једног крвопилца** или **од једног крвопиоца, Видео је једног крвопилца** или **једног крвопиоца**. Чини ми се да је у широј употреби облик без промене гласа **л**, дакле **крвопилац, крвопилца**, а у другом падежу множине само **крвопилаца**, даље двоструко — **крвопилцима и крвопиоцима: Говорио је с оним крвопилцима или крвопиоцима.**

Споменимо да је ово смењивање гласа **л** на крају слога спроведено и у другим случајевима на крају речи, па је тако настало **во** од **вол, соко** од **сокол, бео** од **бел, врео** од **врел, писао** од **писал, рекао** од **рекал** и сл. А књижевни језик допушта и облике с непретвореним **л**: **вол, сокол, сол** и сл.

М. С. Лалевић

„Политика" 13.09.1975